

Måla rätt utomhus.

Så det har blivit dags att måla huset? Då har du ett viktigt projekt framför dig och mycket att se fram emot. Tänk vad härligt det ska bli när huset står nymalat och vackert. För att underlätta Ditt arbete har vi i den här broschyren sett till att samla de bästa råden om färg och måleri på ett och samma ställe. Om Du tycker målningen är ett för stort projekt, eller vill ägna tiden åt annat, så kan du vända dig till professionella måleriföretag. Alldeles oavsett om du gör det själv eller tar hjälp av måleriföretag - tänk på att din färgleverantör är en ovärderlig källa till information om målning, så ta vara på den.

*Lycka till!
Olof och Arne*

Olof Holmer,
VD för Sveriges
Färgfabrikanters
Förening, Sveff

Arne Jacobsson,
VD för
Målaremästarna

Hur anlitar du ett professionellt måleri?

1 Var noga med att måleriföretaget har ett F-skattebevis. Innan du väljer vilken målare du ska anlita ska du alltid begära en skriftlig offert. Acceptera inte en muntlig. Tänk också på att allt i måleriuppdraget ska ingå i priset, även moms, annars blir det lätt missförstånd med extra kostnader som resultat.

2 När du är nöjd med offerten är det dags att teckna ett avtal med målerifirman. Bestäm om offerten ska gälla som kontrakt eller om ni ska skriva ett mera utförligt avtal. Om ni bestämmer er för att skriva ett avtal ska måleriföretaget ha blanketter som ni kan fylla i tillsammans. Tänk också på att göra upp med måleriföretaget om det ska vara ett fast pris eller på löpande räkning.

3 Var uppmärksam på att arbetet blir utfört som ni har avtalat och var noga med att gå igenom det färdiga arbetet med målaren. Om målaren varit tvungen att lägga ner extra mycket arbete på någon del, ska du informeras om det. Om målaren inte har gjort det kan måleriföretaget aldrig ta ut mer än ett 15 procent högre pris än det ni kommit överens om.

4 Om du trots allt inte är nöjd, och har anlitat ett måleriföretag som är anslutet till Målaremästarna, har du en tvåårig garanti att luta dig mot. Den innebär att du som kund har två år på dig att reklamera ett felaktigt utfört måleriarbete, utan att bevisbördan ligger på dig.

5 Genom att anlita ett seriöst måleriföretag försäkrar du dig om att företaget har den kompetens som krävs för att resultatet ska bli bra. Att anlita ett företag som föredrar svarta pengar kan bli en dyr affär för dig som kund. I värsta fall kan du vid en olyckshändelse under måleriarbetet bli arbetsgivaransvarig och ersättningsskyldig.

Innan du målar:

Med pensel och målarburk i beredskap och drömmen om ett nymålat hus i åtanke vill de flesta få upp den nya färgen på fasaden så snart som möjligt. Då är det viktigt att tänka på att ungefär 75 procent av arbetstiden bör läggas på förarbete och bara 25 procent på själva målningen, om man vill få en lång hållbarhet på den nya fasaden. Det är inte för att dämpa din arbetsglädje som vi säger det. Det bara är så att ett noggrant förarbete är avgörande för att du ska slippa måla om huset inom en snar framtid – och betala onödiga pengar.

Gör så här:

Underarbete

- Börja med att tvätta fasaden, antingen med vanlig fasadtvätt eller med alg- och mögeltvätt om fasaden blivit angripen. Var noga med att skölja bort all tvättvätska med rent vatten. Om fasaden är omålrad räcker det med att du borstar den ordentligt.
- Skrapa sedan bort gammal lös färg med spackel, skrapa eller stålborste så att ytan blir fast. Var noga med skarvar och ändträ.
- Gammal Falu Rödfärg och laserade ytor borstas av med en stålborste. Vid ommålning med annan typ av färg måste all gammal Falu Rödfärg tas bort, tänk särskilt på skarvarna i panelen.
- Kontrollera med kniv att träfasaden inte blivit mjuk av röta. Byt ut skadat trä och laga sprickor med målarfog.
- Slipa av uppruggat trä och vassa kanter. För att färgen ska fästa bättre ska glansiga ytor slipas ner. Borsta sedan av fasaden.
- Se till att ytan är ordentligt torr.

TIPS!

Byt slippapper och blad på skrapan med jämna mellanrum; då blir arbetet mer effektivt.

Bästa sättet att tvätta är att lägga på tvättlösningen med borste och sedan skölja med rent vatten. Har tvättlösningen torkat bearbetas ytan med borste så att all tvättlösning avlägsnas vid sköljningen. Var mycket försiktig om du använder högtryckstvätt. Det är stor risk att vatten trycks in i sprickor och skarvar, vilket förlänger torktiden avsevärt.

Vid tvätt - börja nerifrån och gå uppåt.

När du målar:

Nu är det snart dags för det som många tycker är det roligaste på hela arbetet, det vill säga att "sätta färg" på huset. Men innan du målar med täckfärg måste du förbehandla och grundmåla.

Gör så här:

Förbehandling

- Innan du förbehandlar fasaden med grundolja är det viktigt att du tar del av produktens rekommendation. Olika fabrikanter ger nämligen olika råd. Generellt gäller ändå att man ska vara noga med fuktutsatta ytor som till exempel ändträ, skarvar och spikställen. Även ytor som vindskivor och fönsterkarmar kräver extra omsorg.

- Genom att förbehandla fasaden minskar risken för att fukt tränger in och därmed också för att fasaden angrips av mögel- eller rötsvamp.

- Bort trä ska inte stå obehandlat längre än två veckor.

Grundmålning

- OBS! Grundmålning ska framför allt utföras på trätytor som inte varit målade tidigare. Trätytor som har varit målade och är i bra skick ska endast grundmålas där bort trä blottas, efter till exempel underarbetet.

- Om fasaden aldrig tidigare varit målad måste alla

ytor som ska målas med täckfärg också grundmålas. Grundfärgen gör att täckfärgen fäster bättre och att risken för fukt-skador minskar.

- Tänk på att vara extra noga kring utsatta ställen som till exempel ändträ, skarvar och fönsterkarmar.

Val av täckfärg

Valet av täckfärg grundar sig ofta på personlig smak och referensram. Kanske ska det vara gult som mormors sommarhus, traditionsenligt rött eller vitt som de andra husen i grannskapet. Men det finns fler aspekter att ta hänsyn till som exempelvis färgens glans, hållbarhet och, kanske viktigast av allt, vilken färgtyp huset varit målade i tidigare. Låter det krångligt? För att hjälpa dig att hitta rätt i utbudet har vi gjort en guide nedan.

GUIDE

AKRYLATFÄRG

Akrylatfärgen har många fördelar. Av alla utomhusfärger är det den som kräver minst underhåll eftersom den varken kriterar eller krackelerar. Den torkar snabbt och den håller också kulören mycket bra. Akrylatfärgen är lätt att stryka på och när den torkat får den en fyllig yta. Torktiden är 2-4 timmar.

OLJEFÄRG OCH ALKYD-OLJEFÄRG

Oljefärg/alkydoljefärg passar lika bra på träfasader som på knutar, foder och vindskivor. Även snickerier som till exempel staket och fönster och rostskyddat järn kan målas med oljefärg. När färgen torkar får den en fyllig och vattenavvisande yta. Den här typen av färg kriterar efter några år vilket ger en matt och något blekare yta. Torktiden är cirka ett dygn.

LINOLJEFÄRG

Om du vill måla på gammalt traditionellt vis är det linoljefärg du ska måla med. Men var beredd på att det tar tid eftersom linoljefärg ska målas i många tunna lager. Beroende på hur tjocka skikt man målar kan det ta 2-4 veckor innan sista strykningen är gjord. I gengäld behövs vanligen ingen grundfärg. Linoljefärg lämpar sig för träfasader, knutar, foder, vindskivor, fönster och staket. Färgen är lätt att stryka på och ger ett fylligt utseende. Liksom alkydoljefärger och oljefärger kriterar linoljefärg efter några år.

Målning med täckfärg

Grattis, nu är allt förarbete äntligen färdigt! Det har blivit dags att sätta färg på fasaden. För att målningsarbetet ska löpa så smidigt som möjligt vill vi dela med oss av några bra tips.

Gör så här:

- Ta reda på om det kommer att bli målarväder. Måla inte när det är kallt och fuktigt ute, då ökar nämligen risken för att fasaden krackelerar, angrips av mögel och alger eller får matta fläckar. Alltför solheta ytor och starkt solljus är inte heller bra. De ideala förhållandena är torrt väder och en lägsta temperatur under dygnet på minst 7-8°C. Om det finns risk för frost eller dagg under natten bör du avsluta arbetet så att färgen hinner torka innan kvällskylan kommer.
- Börja med att välja rätt verktyg, det är a och o för att färgen ska fördelas snyggt över ytan. Undvik att använda rulle eller penslar med tät borst om du målar med oljefärger. Annars är risken stor att du får på för mycket färg på fasaden så att färgen rynkar sig när den torkar.
- Var smart när du målar. Börja alltid med fasaden innan du går över på husknutar, foder och fönsterkarmar. Det är lättare att måla en ny kulör mot fasadfärgen än tvärtom.
- Använd en bred stålpackel som skydd när du målar om fönstren och undvik maskeringstejp. Efter en lång och solig dag kan tejpén sitta så hårt att du måste skrapa bort den.

- En strykning räcker inte! Stryk alltid på två lager med täckfärg för att få ett bra skydd, annars finns det risk för fläckar. OBS ! Undantaget är Falu Rödfärg som bara ska strykas en gång.

TIPS!

Köp eller tillverka en egen s-krok, så kan du hänga målarburken direkt på stegen. Då har du båda händerna fria när du målar.

Var rädd om din pensel, den kan hålla nästan hur länge som helst. Gör rent den så fort du har målat klart. Om du bara vill göra ett kort uppehåll kan du lägga penseln i en plastpåse. Då torkar inte borsten så snabbt.

FALU RÖDFÄRG

Drömmer du om ett litet rött sommartorp tänker du kanske framför allt på Falu Rödfärg. Den kan bara användas på sågat, omålat eller tidigare slamfärgsmålat trä. Färgen är lätt att stryka på och målas i tunna skikt. Torktiden är cirka en timme. Med Falu Rödfärg får huset en mycket matt yta som är känslig för yttre påverkan. Med tiden spricker träet på samma sätt som en omålad träyta. Falu Rödfärg ger en yta som är lätt att underhålla.

LASYR

Lasyr går jämförelsevis snabbt att lägga på, men i långa loppet är lasyren ingen genväg. Den håller helt enkelt inte lika länge som andra färgtyper eftersom färgskiktet är tunnare. Med lasyren framhävs träets naturliga ådring genom det genomskinliga skiktet. Färgen är vanligen lätt att stryka på och lätt att underhålla. En nackdel är att det inte går att byta från mörk till ljus kulör om man vill fortsätta måla med lasyr. Torktiden är cirka ett dygn.

TÄCKLASYR

Täcklasyr är ofta målarnas favoritfärg eftersom den är lätt att underhålla. Som namnet antyder är färgen ett mellanting mellan lasyr och täckande färg. Den är vanligen något tunnare än täckfärg vilket gör att träets yta framhävs. Täcklasyren är lätt att måla med. Färgen fungerar utmärkt på målade, laserade och omålade träfasader, knutar, foder och vindskivor. Torktiden är cirka ett dygn.

Efter du har målat:

Husfasaden står nymålad och fin, men ändå är arbetet inte över. Vill du få en lång livslängd på fasaden krävs det att du framöver underhåller den med jämna mellanrum. Visserligen minskar sannolikheten för att det ska börja växa mögel och alger på fasaden om den är målad, men det är viktigt att påpeka att färg inte är, och aldrig har varit ett heltäckande skydd. Den som äger en bil vet att den måste tvättas för att inte rosta. Av samma anledning borde det vara en självklarhet för alla husägare att tvätta husfasaden om den blir smutsig eller får påväxt. Ett tips är att dela in huset i olika partier och sedan se över en del i taget.

Mögel och alger

I det här sammanhanget kan det finnas anledning att säga något om ytbeväxning av mögel och alger. Först måste det påpekas att ytmögel och röta är två helt olika saker. Ytmögel gör att huset ser fult ut, men det skadar det inte. Röta är när träet angrips och bryts ner av rötsvamp som förstör fasaden. Ett väl utfört målningsskydd mot röta medan man aldrig helt kan försäkra sig mot ytbeväxning.

Mögel- och algsporer finns i luften och om förhållandena är tillräckligt gynnsamma växer de till och blir synliga, inte bara på hus utan också på till exempel trädgårdsmöbler, markiser, bilar och stenar. Det är framför allt en fuktig och varm väderlek som gör att alger och mögel trivs. Regniga somrar, varma höstar och milda vintrar är idealiska förhållanden för dessa enkla livsformer. Närliggande buskage och klängväxter ökar risken för påväxt genom att skugga håller kvar fukt och smuts.

Åtgärder mot mögel och alger

Om du ser att det börjar växa mögel eller alger på ditt hus gör du klokast i att försöka ta bort påväxten så snart som möjligt. För ju längre du väntar desto jobbigare och dyrare blir det. För att du ska lyckas så bra som möjligt har färgbranschen tagit fram en åtgärdslista.

Gör så här:

- Börja med att se om något i byggkonstruktionen eller omgivningen kan förbättras, genom att till exempel ta bort något buskage och reparera en trasig detalj.
- Försök att tvätta med ett effektivt rengöringsmedel. Torrborsta inte, svampsporer kan ge allergiska reaktioner. Använd skyddshandskar. Högtryckstvätt bör bara användas med stor försiktighet.

- Hjälper inte normal tvättning, kan man använda desinficerande medel. Det finns idag flera lämpliga produkter på marknaden. Medlet dödar svampen men har ingen långtidseffekt. Var uppmärksam på att vissa produkter bleker ytan. Tvätta alltid bort medlet noggrant före målning. Följ anvisningen på respektive produkt.
- Ibland måste en angripen yta målas om. För att svampen inte ska tränga igenom bör ytan tvättas noggrant och eventuellt desinficeras före ommålning. Var uppmärksam på att vissa produkter bleker ytan. Tvätta alltid bort medlet noggrant före målning. Följ anvisningen på respektive produkt.
- Om ytan inte sköljs av före målning ökar risken för dålig vidhäftning.

TIPS!

Klipp ner buskar och träd som växer nära huset, särskilt om de växer vid husets nord- eller ostsida. Vegetation ger nämligen en skuggig och fuktig miljö och ökar risken för mögel och rötangrepp. Smuts och näringsämnen för svamparna kan också falla ner från träd och buskar på fasaden vilket gynnar tillväxt av ytmögel.

Vanliga frågor

Är det fel på produkten om det börjar växa mögel på fasaden?

Svar: Nej, mögel- och algsporer finns i luften och om förhållandena är tillräckligt gynnsamma växer de till sig och blir synliga, inte bara på hus utan också på till exempel trädgårdsmöbler, markiser, bilar och stenar. Bäst trivs sporererna i fuktiga, smutsiga och varma miljöer. Närliggande buskage och klängväxter ökar risken för påväxt eftersom skugga håller kvar fukt och smuts. Även närliggande hav och sjöar ökar risken för påväxt.

Kan möglet på min fasad förstöra huset?

Svar: Nej, ytmögel och röta är två olika saker och det är olika mikroorganismer som ligger bakom. Ytbeväxning gör fasaden ful, men det skadar den inte. Ett väl utfört målningsarbete är det bästa skyddet mot röta.

Om jag väljer en tålig färg, är det mindre viktigt med underarbetet då?

Svar: Nej, när det kommer till underarbete så finns det inga genvägar. Ett bra underarbete är absolut avgörande för att du ska slippa måla om snart igen. Man brukar säga att ungefär 75 procent av arbetstiden ska gå till underarbete och 25 procent till själva målandet. Det är också mycket viktigt att inte måla

på nytt trä som är infekterat med blånad eller mögel. Tänk på att nytt trä ska grundmålas omedelbart efter att det satts upp på fasaden. Om man lämnar fasaden omålad kan den snabbt bli infekterad med svampsporer som sedan lätt tränger igenom färgskiktet. Infekterat trä är i regel svårare att få bukt med än mögel som angriper ovansidan av färgen.

Behöver husfasader underhållas?

Svar: Ja, för den som äger en bil är det självklart att den måste tvättas för att hålla sig snygg och inte åldras i förtid. Av samma anledning borde det vara självklart att underhålla husfasaden. Mögel- och algsporer trivs bra i fuktiga, smutsiga, varma miljöer och i sprickor i fasaden. Genom att underhålla huset minskar risken för påväxt avsevärt.

Spelar det någon roll vad det är för väder när jag målar om?

Svar: Ja, väderleken är viktig när man målar om. För att få ett så bra resultat som möjligt bör det vara torrt utomhus och en lägsta temperatur under dygnet på minst 7- 8°C. Om det finns risk för frost eller dagg under natten bör du avsluta arbetet så att färgen hinna torka innan kvällskylan kommer. Undvik också att måla på solheta ytor så slipper du "blåsor" i färgen.

Broschyren är en samproduktion mellan Sveriges Färgfabrikanters Förening, Målaremästarna, Sveriges Färghandlares Riksförbund och Svenska Målareförbundet.

Svenska Målareförbundet